

Min Hr. Feldtmarskal

- et brev fra Dannevirke 1864

Af Bent Hartvig Petersen

En nylig udkommet bog om krigen i 1864 har aktualiseret en næsten 30 år gammel aflevering til Lokalhistorisk Arkiv.

Det er et brev , der får den store Danmarkshistorie ind i lokalhistorien, idet det er et brev skrevet den 3. Febr. 1864 af den danske overgeneral C.J. de Meza , medens han endnu var chef for den danske hær i Dannevirkestillingen i krigens begyndelse. Brevet stammer fra Karlstrup skole og er afleveret af Valborg Svane Olsen, hvis bedstefar Jan Hansen Svane var lærer og kirkesanger i Karlstrup fra 1883 til 1889. Brevet er skrevet til en *hr. Bille*, og det vides ikke, hvordan det er havnet i Karlstrup 20 år senere. Hvem Bille var, er ligeledes ikke kendt, men man kan gætte på, at det er den Bille, der var marineminister i regeringen Hall, der gik af nogle uger før krigen startede.

"Oversætter" man de gotiske bogstaver, lyder brevet således:

3. Febr. 1864

Kjære Bille.

Allerede da Dagbladet havde den store Liste på Udkommandoer havde jeg i Sinde at foreslaae Dem i et Bilag, som hver kunde giemme og have ved Haanden, at give et Tableau over Armeen indtil Kompagnichefer incl.

Nu da det gaaer for sig, er denne Tanke vaagnet med fornyet Styrke. Selv i Armeen vilde 1000 Extraaftryk vist være høist velkommen.

Da jeg ikke tvivler paa, at De vil hørve Hr. von Kaufmann for hans tydske Navn, tillader jeg mig at tilføie, hvorledes Svaret - fra Soldat til Soldat - skulde have lydt:

"Min Hr. Feldtmarskal

Jeg beklager oprigtigt, at det anden Gang skal være faldet i en saa hæderlig gammel Krigers Lod, at føre Overmagtens Overfald på en fredelig lille Nabostat.

Deres militaire Løbebane havde fortient en værdigere Afslutning.

Hvad mig selv og den mig undergivne Hær angaaer, da have vi af vor Konge og vort Folk fået det ærefulde Hverv, at forsvare vort Fædreland mod ethvert voldeligt Angreb. Vi skulde søge efter bedste Evne at opfylde denne hellige Pligt"

De Meza.

Lad os få brevskriveren general De Meza placeret i historien:

Vi befinder os i Dannevirkestillingen den 3. februar 1864, hvor den danske hær i vinterkulde var opmarcheret for at dæmme op for den preussiske og østrigske hær, der på vegne af Det Tyske Forbund havde overskrevet grænsen til hertugdømmet Slesvig den 31. januar. Den 2. febr. havde danskerne vundet en ikke ubetydelig sejr ved Mysunde, hvor fjendens overgang over Slien foreløbig var blevet forhindret. Samme dag, som vort brev skrives, erobrer fjenden hele fortærrænet og står umiddelbart foran de danske skanser, der var mangelfuldt udbygget .

De Meza var en af heltene fra Treårskrigen 1848-50 og var nu som 72-årig blevet udnævnt til overgeneral og chef for arméen.

Vi ved, at både den nye konge Christian IX og statsministeren D.G. Monrad i disse dage besøgte området, og det siges at De Meza gemte sig for at undgå politisk indblanding i krigsførelsen. Situationen var kritisk, idet det var hård vinter og såvel den lange fjord Slien i øst som moseområderne i vest var ved at fryse til, så fjenden kunne omgå stillingen. Dagen efter om aftenen afholdes det store krigsråd, hvor det på De Mezas anbefaling og ansvar besluttet at rømme stillingen. Kun en artillerigeneral protesterer og er bange for, at han ikke kan få sine kære kanoner med.

Overgeneral C.J. De Meza

Den 5. februar om aftenen begynder den danske hær tilbagetoget og trækker hæren op til Dybbølstillingen og op i Jylland. Tilbagetoget er senere blevet beskrevet som en militær bedrift, og historien har berømmet De Meza for hans beslutningskraft og for hans militærstrategiske evner.

Men De Meza fik ingen tak for at redde hæren. Svage politikere lå under for folkestemningen, og han blev afskediget i unåde.

Den historiske tradition har beskrevet De Meza som en gammel hypokonder, der sad i en umilitær påklædning og plejede sit skrøbelige helbred iført en slåbrok og med en fez på hovedet. Billedet synes at bekræfte hans sære påklædning.

Man må undre sig lidt over hele brevets indhold. Hvordan har en hærs øverste chef midt i kampens hede og i en meget presset militær situation overhovedet haft tid til at skrive et brev, der ikke umiddelbart har haft betydning for at redde stillingen og hæren? Det er svært ikke at se brevet som en bekræftelse på generalens særheder og excentriske optræden – trods hans berømmede militære færdigheder.

Som det ses, er brevet skrevet i 2 afdelinger.

Det første afsnit omhandler en anmodning til den ukendte Bille om at få udarbejdet et "Tableau over Armeen", velsagtens en slags organisationsplan. Vi kan så gætte på, at Bille har haft en tilknytning til Krigsministeriet og været i stand til at gøre noget ved dette.

Det sidste afsnit af brevet er det mest spændende:

Forhistorien er, at lederen af den samlede preussiske og østrigske hær - en 80-årig senil olding, feltmarskal Wrangel - et par dage tidligere har sendt 2 af sine stabsofficerer til De Meza med et brev. I brevet opfordres De Meza til at overgive sig og hæren, men De Meza afviser overgivelse i et meget kort og uhøfligt svar.

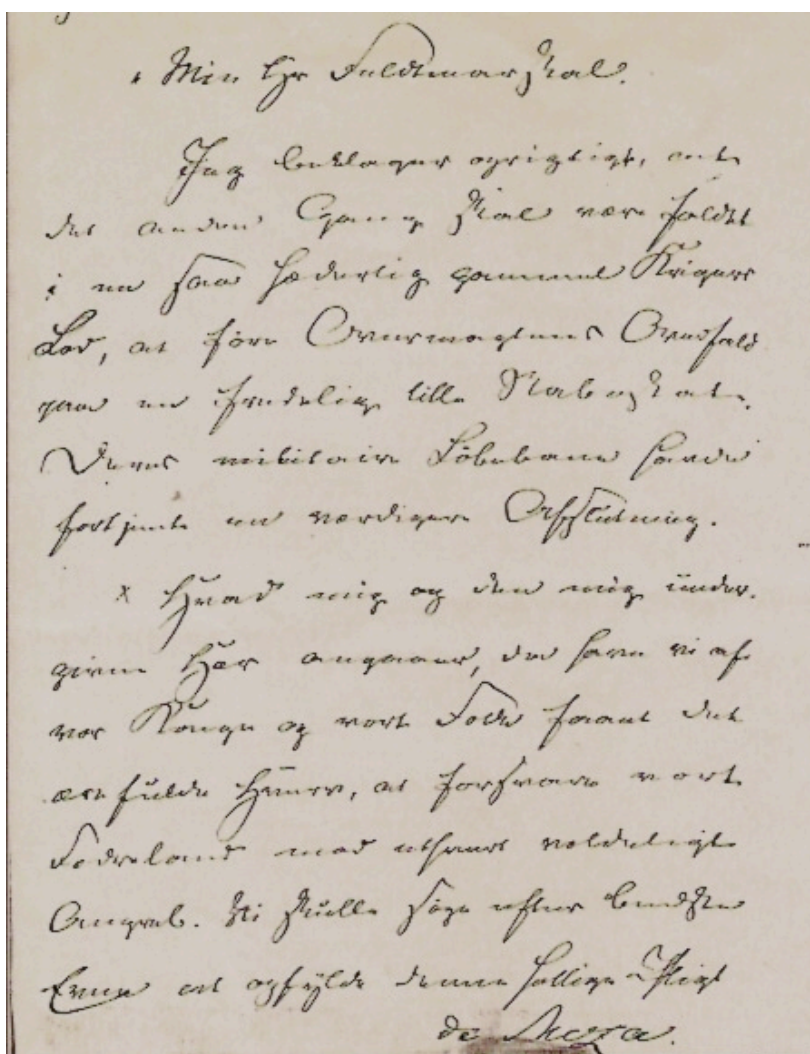
Det ser ud til, at han nu fortryder, at han har været så kort for hovedet overfor den gamle feltmarskal, som dog tidligere har været en stor feltherre i den preussiske hær.

Feltmarskal Wrangel

Derfor bruger han altså kostbar tid på at fortælle sin gode bekendt Bille, hvorledes brevet *skulle have lydt*, hvis han havde holdt hovedet koldt og havde overholdt de gængse spilleregler mellem militære "krigskammerater". Det havde i så fald været et stolt og værdigt svar til den gamle feltmarskal.

Det sidste afsnit af brevet ser således ud i generalens gotiske håndskrift:

1
1. Min Gør Sultenans Gode.

2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200

201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300

301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400

401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500

501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600

601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700

701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800

801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900

901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

Som nævnt blev De Meza afskediget og ofret af svage politikere, der ikke ville erkende, at de selv havde ansvaret for en håbløs krigssituation. Det blev således ikke ham, der kom til at lægge navn til det endelige nederlag ved stormen på Dybbølskanserne den 18. april samme år. Den gamle general De Meza dør året efter uden at have fået den oprejsning, som han selv og mange andre mente, han havde krav på.

J.H. Svane, lærer i Karlstrup

Men forklaringen på, hvorfor dette brev er endt hos lærer Svane i Karlstrup, kender vi ikke.

Kildehenvisninger:

- Johs. Nielsen: 1864 – Da Europa gik af lave [1987]
- Tom Buk-Swienty: Slagtebænk Dybbøl [2008]
- V. Mortensen: Karlstrup sogn [Fra Københavns Amt 1950]

